

Giáo dục liêm chính góp phần đấu tranh phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam

TS. CAO THỊ DUNG

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: dungcaonnpl@gmail.com

Nhận ngày 05 tháng 02 năm 2025; chấp nhận đăng tháng 4 năm 2025.

Tóm tắt: Giáo dục liêm chính có vai trò quan trọng trong việc nâng cao nhận thức cộng đồng về những giá trị đạo đức và pháp lý liên quan đến hành vi tham nhũng. Thông qua giáo dục liêm chính, có thể xây dựng một thế hệ công dân có trách nhiệm, trung thực, có ý thức pháp luật tốt, từ đó góp phần đẩy lùi tham nhũng trong xã hội. Bài viết phân tích thực trạng và đề xuất các giải pháp để tăng cường giáo dục liêm chính góp phần phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam.

Từ khóa: giáo dục liêm chính; tham nhũng; phòng, chống tham nhũng.

Abstract: Integrity education plays a crucial role in raising public awareness about ethical and legal values related to corrupt behavior. Through integrity education, it is possible to foster a generation of responsible, honest citizens with a strong sense of legal compliance, thereby contributing to the reduction of corruption in society. This article analyzes the current state of integrity education and proposes solutions to strengthen it as a means to support anti-corruption efforts in Vietnam.

Keywords: integrity education; corruption; anti-corruption.

Tham nhũng luôn là vấn đề nhức nhối, ảnh hưởng nghiêm trọng đến sự phát triển kinh tế, xã hội và an ninh chính trị của bất kỳ quốc gia nào. Ở Việt Nam, tham nhũng không chỉ làm suy giảm niềm tin của người dân mà còn cản trở sự phát triển bền vững của đất nước. Chính vì vậy, công tác phòng, chống tham nhũng đã và đang được Đảng và Nhà nước Việt Nam đặc biệt chú trọng. Trong đó, giáo dục liêm chính được xác định là một yếu tố quan trọng trong việc tạo dựng một thế hệ công dân có ý thức về đạo đức, pháp luật và trách nhiệm trong xã hội.

Giáo dục liêm chính không chỉ trang bị kiến thức về pháp luật mà còn là quá trình xây dựng các giá trị đạo đức, lòng trung thực, tính minh bạch trong mỗi cá nhân. Khi những giá trị này

được giáo dục sớm, sẽ góp phần hình thành một xã hội có ý thức mạnh mẽ trong việc đấu tranh và ngăn ngừa tham nhũng. Tuy nhiên, trong thực tế, việc triển khai giáo dục liêm chính tại Việt Nam còn nhiều thách thức, có thể kể đến sự thiếu đồng bộ trong các chương trình giáo dục, sự thiếu hụt trong việc thực thi các chính sách và nhận thức chưa đầy đủ từ phía cộng đồng.

1. Những vấn đề chung về giáo dục liêm chính góp phần phòng, chống tham nhũng

Giáo dục liêm chính và công tác phòng, chống tham nhũng có mối liên hệ mật thiết, đặc biệt trong bối cảnh hiện nay của Việt Nam, nơi tham nhũng vẫn là một vấn đề nhức nhối, ảnh hưởng sâu rộng đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội. Tham nhũng được hiểu là hành vi của

người có chức vụ, quyền hạn đã lợi dụng chức vụ, quyền hạn ấy vì vụ lợi (Điều 3, Luật Phòng chống tham nhũng 2018). Tham nhũng không chỉ tác động tiêu cực đến nền kinh tế mà còn làm giảm lòng tin của người dân vào các cơ quan nhà nước, gây mất ổn định chính trị và xã hội.

Giáo dục liêm chính là quá trình giáo dục nhằm hình thành và phát triển các giá trị đạo đức như trung thực, chính trực, công bằng, tôn trọng pháp luật và trách nhiệm xã hội. Mục tiêu của giáo dục liêm chính là giúp các cá nhân hiểu và thực hành những giá trị này trong cuộc sống hàng ngày, từ đó ngăn ngừa hành vi tham nhũng và các hành động thiếu đạo đức khác. Giáo dục liêm chính không chỉ dừng lại ở việc giảng dạy về các nguyên tắc pháp lý mà còn tập trung vào việc xây dựng nhân cách, thái độ sống và các phẩm chất đạo đức vững vàng bao gồm việc hình thành ý thức trách nhiệm công dân, khuyến khích sự trung thực, minh bạch và chính trực trong tất cả các hành động và quyết định của mỗi cá nhân, từ đó góp phần vào việc xây dựng một xã hội công bằng, lành mạnh và phát triển bền vững.

Giáo dục liêm chính có thể được triển khai qua nhiều hình thức, từ các môn học chính thức trong trường học phù hợp với các cấp học cho đến các hoạt động ngoại khóa, các chương trình đào tạo dành cho các đối tượng khác nhau trong xã hội như cán bộ công chức và cộng đồng nói chung. Giáo dục liêm chính, trong đó chú trọng việc hình thành đạo đức, trách nhiệm xã hội và ý thức pháp luật, là một trong những giải pháp quan trọng nhằm phòng, chống tham nhũng. Liêm chính là một khái niệm bao gồm lòng trung thực, chính trực, công bằng và tuân thủ pháp luật, được coi là những giá trị cơ bản cần được giáo dục ngay từ khi còn nhỏ. Một nền giáo dục liêm chính sẽ giúp hình thành nhân cách, phẩm chất đạo đức và xây dựng nhận thức rõ ràng về trách nhiệm công dân, qua đó làm giảm nguy cơ tham nhũng từ chính các cá nhân trong xã hội.

Ở Việt Nam, giáo dục liêm chính thường

được tích hợp vào các chương trình giảng dạy trong nhà trường, từ cấp tiểu học đến đại học và các chương trình đào tạo, bồi dưỡng. Tuy nhiên, việc giáo dục liêm chính tại các cơ sở giáo dục hiện nay vẫn gặp nhiều thách thức. Một trong những khó khăn lớn là việc thiếu sự đồng bộ trong chương trình giảng dạy giữa các cấp học và giữa các môn học khác nhau. Việc truyền đạt những giá trị về liêm chính đôi khi chưa đủ mạnh mẽ và thuyết phục để tạo ra sự thay đổi thực sự trong nhận thức và hành vi của học sinh, sinh viên. Hơn nữa, sự thiếu vắng các mô hình thực tế về liêm chính trong cộng đồng cũng làm cho việc giáo dục này trở nên khó khăn.

Bên cạnh đó, trước thực trạng tham nhũng ở Việt Nam còn nhức nhối, mặc dù các cơ quan nhà nước đã triển khai nhiều biện pháp phòng, chống tham nhũng, nhưng hiệu quả trên thực tế vẫn còn hạn chế. Điều này cho thấy, ngoài việc nâng cao nhận thức về tham nhũng qua các kênh thông tin đại chúng và các tổ chức xã hội, việc xây dựng một nền tảng đạo đức xã hội vững chắc thông qua giáo dục liêm chính có vai trò hết sức quan trọng.

2. Thực trạng giáo dục liêm chính góp phần phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam hiện nay

Trong bối cảnh tham nhũng vẫn là vấn đề nghiêm trọng, ảnh hưởng trực tiếp đến sự phát triển kinh tế và sự ổn định xã hội ở Việt Nam, giáo dục liêm chính đã và đang đóng vai trò quan trọng trong công tác phòng, chống tham nhũng. Tuy nhiên, thực tế cho thấy giáo dục liêm chính tại Việt Nam vẫn còn gặp không ít khó khăn và thách thức, chưa đáp ứng được kỳ vọng trong việc tạo ra một thế hệ công dân có đầy đủ nhận thức và phẩm chất đạo đức để đối phó với nạn tham nhũng.

Trước hết, giáo dục liêm chính tại Việt Nam đã được đề cập từ các cấp học cơ bản đến đại học, đặc biệt là trong các môn học như Đạo đức, Giáo dục công dân, Giáo dục kinh tế - pháp luật, Pháp

luật đại cương, Nhà nước pháp luật... Tuy nhiên, chương trình giảng dạy về liêm chính còn thiếu sự đồng bộ và chưa đủ mạnh mẽ để tạo ra ảnh hưởng sâu rộng. Các nội dung về liêm chính, trách nhiệm công dân và phòng, chống tham nhũng chủ yếu xuất hiện ở các môn học chính trị và pháp luật, song lại chưa có sự liên kết chặt chẽ giữa các môn học này với thực tế xã hội. Do đó, học sinh, sinh viên thường không nhận thức đầy đủ về tầm quan trọng của liêm chính trong đời sống xã hội cũng như trong công tác đấu tranh phòng, chống tham nhũng.

Mặc dù một số cơ sở giáo dục đã chú trọng đưa các vấn đề liêm chính vào giảng dạy, nhưng việc thực hiện chương trình giáo dục này trong thực tế lại gặp nhiều rào cản. Một trong những khó khăn lớn là sự thiếu hụt về đội ngũ giáo viên có năng lực giảng dạy chuyên sâu về các giá trị đạo đức và pháp lý liên quan đến liêm chính. Nhiều giáo viên chưa được đào tạo bài bản về vấn đề này, vì vậy, hiệu quả giảng dạy chưa cao. Bên cạnh đó, phương pháp giảng dạy truyền thống, thiên về lý thuyết, thiếu đi các hình thức học tập trải nghiệm và thực hành, khiến cho kiến thức về liêm chính chưa chuyển hóa hiệu quả thành hành động thực tế trong cuộc sống hàng ngày của người học.

Ngoài ra, sự thiếu vắng các mô hình thực tế về liêm chính trong cộng đồng cũng là một vấn đề đáng lo ngại. Trong khi giáo dục liêm chính có thể tạo ra nền tảng lý thuyết vững chắc, nhưng nếu không có những tấm gương thực tế về liêm chính trong các cơ quan nhà nước, doanh nghiệp và xã hội, thì rất khó để các cá nhân hình thành thói quen hành xử đạo đức và trách nhiệm trong công việc. Các sự việc tham nhũng công khai trong các cơ quan nhà nước, sự thiếu minh bạch trong nhiều lĩnh vực vẫn là những yếu tố tác động tiêu cực đến nhận thức và hành vi của người dân. Điều này làm giảm hiệu quả của giáo dục liêm chính, vì học sinh, sinh viên, người học thường không thấy được tính thực tiễn và sự cần thiết

của việc áp dụng các giá trị đạo đức trong công việc và cuộc sống.

Thực trạng tham nhũng tại Việt Nam vẫn nghiêm trọng, với những biểu hiện ở mọi cấp độ từ các cơ quan nhà nước đến khu vực tư nhân. Theo báo cáo của Tổ chức minh bạch quốc tế, Việt Nam vẫn nằm trong nhóm các quốc gia có chỉ số tham nhũng cao, mặc dù đã có nhiều nỗ lực trong công tác phòng, chống tham nhũng. Các hành vi tham nhũng, đặc biệt là ở các vị trí lãnh đạo, cán bộ công chức, tiếp tục tồn tại dưới nhiều hình thức tinh vi và phức tạp. Điều đó cho thấy công tác phòng, chống tham nhũng của Việt Nam vẫn còn thiếu tính hiệu quả và bền vững, đặc biệt trong việc xử lý triệt để căn nguyên của tham nhũng là hạn chế trong giáo dục đạo đức công vụ.

Một yếu tố quan trọng khác là sự thiếu đồng bộ giữa các chính sách giáo dục và công tác phòng, chống tham nhũng. Mặc dù các chính sách về giáo dục liêm chính đã được ban hành và triển khai, nhưng việc thực hiện các chính sách này vẫn chưa đạt được sự đồng thuận và thống nhất trong toàn bộ hệ thống giáo dục. Nhiều chương trình giáo dục vẫn thiếu sự chú trọng đúng mức đến việc phát triển các giá trị đạo đức, làm cho học sinh, sinh viên chưa có được nhận thức rõ ràng về trách nhiệm và nghĩa vụ của bản thân trong công cuộc phòng, chống tham nhũng. Bởi vậy, giáo dục liêm chính cần phải gắn liền với việc thay đổi toàn diện nhận thức và hành vi của các cá nhân trong xã hội.

Bên cạnh đó, hoạt động tuyên truyền và phổ biến các chính sách phòng, chống tham nhũng, đặc biệt là các cơ chế khuyến khích và khen thưởng liêm chính, vẫn chưa được thực hiện một cách hiệu quả. Các chương trình truyền thông về giáo dục liêm chính và phòng, chống tham nhũng chưa thật sự thu hút được sự quan tâm của xã hội, đặc biệt là trong các cộng đồng có mức độ tham nhũng cao. Việc thiếu đi các kênh truyền thông hiệu quả để lan tỏa thông điệp về liêm chính và

minh bạch cũng khiến cho người dân thiếu động lực và niềm tin vào công tác phòng, chống tham nhũng của Nhà nước. Để khắc phục những hạn chế này, cần phải có một chiến lược tổng thể, đồng bộ trong việc giáo dục liêm chính.

3. Giải pháp tăng cường giáo dục liêm chính góp phần phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam trong thời gian tới

Giáo dục liêm chính là yếu tố then chốt trong việc xây dựng một xã hội minh bạch, công bằng, đặc biệt trong công tác phòng, chống tham nhũng. Mặc dù Việt Nam đã đạt được một số thành tựu trong việc tuyên truyền và giáo dục về liêm chính, nhưng thực tế cho thấy hiệu quả của giáo dục liêm chính chưa đáp ứng được kỳ vọng trong việc giải quyết tận gốc tham nhũng. Để đạt được mục tiêu này, cần thực hiện đồng bộ các giải pháp nhằm tăng cường giáo dục liêm chính trong toàn xã hội, đặc biệt trong hệ thống giáo dục quốc dân và cơ quan công quyền.

Một trong những giải pháp quan trọng *đầu tiên* là cải cách chương trình giảng dạy về giáo dục liêm chính trong hệ thống giáo dục quốc dân. Cần xây dựng và hoàn thiện các chương trình giảng dạy chuyên sâu về liêm chính từ cấp tiểu học đến đại học, sau đại học và các chương trình bồi dưỡng gắn kết lý thuyết với thực hành, chú trọng đào tạo kỹ năng nhận diện và phòng, chống tham nhũng. Việc đưa các giá trị liêm chính vào giảng dạy không chỉ qua các môn học chính trị, pháp luật, mà còn cần lồng ghép vào các môn học khác. Chương trình giảng dạy phải được thiết kế sao cho người học có thể hiểu và áp dụng được các nguyên tắc liêm chính trong đời sống hàng ngày, trong công việc và trong các mối quan hệ xã hội.

Hai là, bên cạnh việc cải cách chương trình giảng dạy, cần đặc biệt chú trọng đến việc nâng cao chất lượng đội ngũ giáo viên, giảng viên. Giáo viên và giảng viên cần được đào tạo bài bản về liêm chính, đạo đức nghề nghiệp và có kiến thức vững vàng về pháp luật và phòng, chống

tham nhũng. Đồng thời, đội ngũ này cũng cần được trang bị các phương pháp giảng dạy hiện đại, khuyến khích học sinh và sinh viên tham gia các hoạt động ngoại khóa, các cuộc thi, các buổi tọa đàm về liêm chính và phòng, chống tham nhũng, từ đó phát triển tư duy và khả năng nhận thức về đạo đức và pháp luật. Việc đào tạo đội ngũ giáo viên không chỉ dừng lại ở các chương trình bồi dưỡng ngắn hạn mà còn cần có các chương trình đào tạo dài hạn, chuyên sâu để nâng cao chất lượng giảng dạy.

Ba là, một giải pháp quan trọng là kết nối giáo dục liêm chính với thực tiễn công tác phòng, chống tham nhũng trong các cơ quan nhà nước và khu vực tư nhân. Trong các cơ quan nhà nước, việc tổ chức các khóa đào tạo về đạo đức công vụ, liêm chính, trách nhiệm công dân cho cán bộ, công chức, viên chức cần được thực hiện thường xuyên và gắn với việc thực thi các chính sách phòng, chống tham nhũng. Các cơ quan nhà nước phải đóng vai trò gương mẫu trong việc thực hiện các giá trị liêm chính và minh bạch trong công việc. Việc xây dựng cơ chế kiểm tra, giám sát chặt chẽ các hoạt động trong các cơ quan công quyền sẽ giúp phát hiện và ngăn chặn tham nhũng ngay từ giai đoạn đầu. Các cơ quan này cũng cần có những chương trình tuyên truyền và giáo dục về liêm chính đối với các đối tượng là cán bộ, công chức trong suốt quá trình công tác.

Bốn là, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan nhà nước, các tổ chức xã hội và các cơ sở giáo dục trong việc triển khai các chương trình giáo dục liêm chính. Các tổ chức xã hội, các tổ chức phi chính phủ có thể đóng góp tích cực vào việc giám sát và phản biện các chính sách giáo dục liêm chính, đồng thời tổ chức các chiến dịch tuyên truyền và giáo dục về liêm chính trong cộng đồng. Việc phát huy vai trò của các tổ chức này sẽ góp phần tạo ra một môi trường xã hội công bằng, trong sạch, nơi mà các giá trị liêm chính và đạo đức được đề cao.

Năm là, phát huy vai trò của công nghệ thông tin và truyền thông trong việc giáo dục liêm chính và phòng, chống tham nhũng. Các nền tảng truyền thông, mạng xã hội, các website, ứng dụng di động có thể được sử dụng để tuyên truyền, phổ biến các kiến thức về liêm chính và tham nhũng một cách rộng rãi. Các video, bài viết, bài giảng trực tuyến có thể giúp người dân, đặc biệt là học sinh, sinh viên tiếp cận với các thông tin, tài liệu liên quan đến giáo dục liêm chính một cách dễ dàng và thuận tiện. Hơn nữa, việc xây dựng các nền tảng giám sát trực tuyến để người dân có thể tham gia tố giác tham nhũng cũng là một cách để nâng cao nhận thức cộng đồng và phát huy tinh thần liêm chính trong xã hội.

Sáu là, việc thay đổi nhận thức của xã hội về giá trị của liêm chính cũng đóng vai trò quan trọng trong việc phòng, chống tham nhũng. Giáo dục liêm chính cần phải được tiếp cận một cách toàn diện, từ gia đình, nhà trường đến xã hội. Các gia đình, cộng đồng cần đóng vai trò quan trọng trong việc giáo dục con em mình về liêm chính, đạo đức và trách nhiệm công dân ngay từ khi còn nhỏ. Mỗi gia đình phải là nơi đầu tiên giáo dục trẻ em về lòng trung thực, sự tôn trọng công lý và pháp luật, giúp trẻ hình thành các giá trị đạo đức và phát triển nhân cách toàn diện. Các chương trình giáo dục ngoài giờ học cũng cần được chú trọng, như các buổi hội thảo, tọa đàm về liêm chính, các cuộc thi tìm hiểu về tham nhũng và phòng, chống tham nhũng.

Để việc giáo dục liêm chính đạt hiệu quả cao, cần xây dựng một hệ thống giám sát và đánh giá thường xuyên về kết quả thực hiện các chương trình giáo dục liêm chính. Các cơ quan chức năng cần theo dõi, đánh giá sự tiến bộ của các chương trình giáo dục liêm chính trong các trường học, cơ quan nhà nước và các tổ chức xã hội, từ đó có những điều chỉnh kịp thời để nâng cao hiệu quả của công tác giáo dục.

Như vậy, giáo dục liêm chính có vai trò quan

trọng trong việc xây dựng xã hội minh bạch, công bằng và hiệu quả trong công tác phòng, chống tham nhũng. Việc xây dựng nền tảng đạo đức và nhận thức về trách nhiệm công dân ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường sẽ giúp mỗi cá nhân hình thành thói quen hành xử liêm chính trong công việc và đời sống. Tuy nhiên, thực tế hiện nay cho thấy giáo dục liêm chính tại Việt Nam vẫn gặp nhiều thách thức, từ chương trình giảng dạy chưa đồng bộ, đội ngũ giảng viên thiếu chuyên sâu, đến sự thiếu hụt mô hình thực tế trong cộng đồng. Những yếu tố này ảnh hưởng không nhỏ đến hiệu quả của công tác giáo dục và phòng, chống tham nhũng.

Giáo dục liêm chính không chỉ là nhiệm vụ của ngành giáo dục mà là trách nhiệm chung của toàn xã hội. Chỉ khi tất cả các yếu tố từ nhận thức cá nhân đến chính sách công được đồng bộ và thực thi nghiêm túc, chúng ta mới có thể xây dựng một xã hội trong sạch, giảm thiểu tham nhũng và phát triển bền vững. Do đó, việc đẩy mạnh giáo dục liêm chính không chỉ là một giải pháp phòng, chống tham nhũng, mà còn là một yêu cầu cấp thiết để tạo dựng nền tảng vững chắc cho sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước trong tương lai./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Bộ Chính trị (2016), Nghị quyết số 04-NQ/TW về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác phòng, chống tham nhũng trong tình hình mới, Hà Nội.
2. Bùi Văn Cường (2019), *Giáo dục liêm chính và phòng, chống tham nhũng: Một liên hệ và giải pháp ứng dụng tại Việt Nam*, Tạp chí Khoa học Xã hội Việt Nam, 2(3), 45-56.
3. Trần Thị Lan Hương (2022), *Giải pháp nâng cao hiệu quả giáo dục liêm chính trong hệ thống giáo dục Việt Nam*, Tạp chí Nghiên cứu Giáo dục, 5(9), 79-88.
4. Nguyễn Minh Tuấn (2021), *Đào tạo liêm chính và phát triển bền vững trong bối cảnh toàn cầu hóa*, Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.
5. Thủ tướng Chính phủ (2018), Quyết định số 128/QĐ-TTg phê duyệt Đề án tăng cường công tác giáo dục đạo đức và liêm chính trong hệ thống giáo dục quốc dân đến năm 2025, Hà Nội.